

Ксьондзик К.*

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Останнім часом все більшу увагу дослідників привертає проблема збільшення кількості мігрантів внаслідок різних політичних, соціальних, економічних причин, внаслідок перенаселення в певних регіонах та, перш за все, внаслідок екологічних катастроф та природних катаклізмів.

Крім того, піднімаються питання вимушеної міграції, режимів вільного пересування, тенденція до посилення контролю на кордонах, перевірка біометричних даних при перетині кордону мігрантами та ряд інших аспектів, яких раніше національні правові системи не знали [1].

Здавалося б, що питання переміщення великої кількості населення виникало і раніше, зокрема внаслідок війн, військових конфліктів, кліматичних змін. Проте, глобалізація як феномен останніх десятиріч змінила підхід до таких масових явищ, оскільки ми вже не можемо не реагувати на процеси, які в силу пов'язаності світового суспільства безпосередньо впливають на нас.

Таким чином, все більшу увагу науковців привертають саме правові механізми регулювання міграції, і насамперед, їх міжнародний аспект. Тут поки що годі нарікати, оскільки інструментів, які на даний момент мають в своєму арсеналі Міжнародна організація з міграції та національні уряди, достатньо.

Проте, швидкий розвиток суспільства і неймовірні темпи глобалізації при тому, що рівень економічного та соціального добробуту, стандарти в галузі прав людини, політична та правова культура в різних регіонах світу різко відрізняються, можуть поставити нові завдання перед світовою спільнотою.

На даний момент основною інституцією в галузі забезпечення дотримання прав мігрантів є саме Міжнародна організація з міграції. Із самого початку свого створення в 1951 році вона працювала як регіональний орган – Тимчасовий Міжурядовий комітет з питань руху мігрантів з Європи, з 1952-го – як постійний орган – Міжурядовий Комітет з питань Європейської міграції, з 1980-го року як Міжурядовий Комітет з міграції, і лише в 1989 році вона перетворилася на Міжнародну організацію з міграції.

Мабуть, саме такий довгий процес становлення МОМ став причиною того, що практично всі універсальні міжнародно-правові документи в галузі захисту прав мігрантів приймалися або на рівні ООН в цілому, як конвенції або як акти м'якого права, або в рамках Міжнародної організації праці.

До таких документів ми, зокрема, можемо віднести:

- ∅ Міжнародний пакт про громадянські та політичні права 1966 р.
- ∅ Конвенція про статус біженців 1951 р. та Протокол до неї 1967 р.
- ∅ Конвенція про скорочення випадків безгромадянства 1961 р.

* студентка 4 курсу спеціальності «міжнародне право» Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий курівник: доц. Хонін В.М.

∅ Конвенція МОП про зловживання в галузі міграції та про забезпечення трудящим-мігрантам рівності можливостей та ставлення 1975р.

∅ Міжнародна конвенція про захист прав трудящих-мігрантів та членів їх сімей 1990 р.

Окрім того, права мігрантів захищаються на рівні Верховного комісара ООН з прав людини. Існує Спеціальний доповідач з прав мігрантів, мандат якого поширюється на всі країни, та Комітет з питань трудящих-мігрантів [2].

Проте, назви вищезазначених документів та органів наштовхують на думку, що довгий час в міжнародному праві переважав підхід, відповідно до якого міжнародні організації захищали виключно права трудящих мігрантів, а права іншого населення, що мігрувало, захищалися в рамках інституту захисту біженців.

Можливо, для XX століття цього було досить, проте XXI століття ставить нові виклики. За даними МОМ за останні 10 років кількість мігрантів зросла зі 150 мільйонів у 2000 році до 214 мільйонів сьогодні. Що цікаво, 49% усіх мігрантів становлять жінки [4].

Країнами з високим рівнем мігрантів є Катар – 87%, ОАЕ – 70%, Йорданія – 46% , Сінгапур – 41% та Саудівська Аравія – 28%.

Низький відсоток мігрантів можна спостерігати в Південній Африці, Словаччині, Туреччині, Японії, Нігерії, Румунії, Індії та в Індонезії [5].

Розвинені країни Європи, Австралія та Нова Зеландія посилюють контроль на кордонах, обмежують рух мігрантів до своєї країни. Якщо країни зі стабільною демографічною ситуацією можуть собі це дозволити, то країни ЄС, де все інтенсивніше відбувається процес старіння населення, стикаються з проблемою недостатньої кількості трудових ресурсів. Раніше цю різницю вони могли зменшити за рахунок мігрантів, але тут теж не все так просто.

Приїзд великої кількості іноземців, особливо якщо вони сповідують іншу релігію, мають іншу культуру та традиції, створює соціальну напруженість в країні, збільшує розрив між багатим та бідним населенням.

У майбутньому перед суспільством можуть постати нові виклики, пов'язані з глобальною зміною клімату та перенаселенням. Як наслідок процес міграції набуде абсолютно нових масштабів, а на даний момент МОМ не має дієвих міжнародно-правових механізмів, які б регулювали такі питання як:

- ∅ квотування кількості мігрантів;
- ∅ розміщення «екологічних» мігрантів та захист їх прав;
- ∅ працевлаштування вимушених мігрантів;
- ∅ соціальний захист вимушених мігрантів
- ∅ та ряд інших питань, пов'язаних з глобальними катаклізмами

Таким чином, перш за все, необхідно розробити нову міжнародно-правову базу для уніфікованого регулювання цих питань, щоб уникнути конфліктів на рівні держав та забезпечити захист прав людини.

Література

1. International Migration Law: Developing Paradigms and Key Challenges/ T.A. Aleinikoff and V. Chetail; T.M.C. Asser Press, 2003.
2. <Special Rapporteur on the human rights of migrants> - <http://www.ohchr.org/EN/Issues/Migration/SRMigrants/Pages/SRMigrantsIndex.aspx> (19.10.2011)
3. <Committee on Migrant Workers> - <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cmw/index.htm> (19.10.2011)

4. <United Nations Department of Economic and Social Affairs (UN DESA), Trends in International Migrant Stock: The 2008 Revision> - <http://esa.un.org/migration/index.asp?panel=1> (19.10.2011)
5. <IOM, World Migration Report 2010> - <http://www.publications.iom.int>. (19.10.2011)